

Као типичан Србин, и Радован Караџић је пао надомак циља. Такорећи, у зауставном времену. Да је његово, очигледно, врло успешно, скоро тринаестогодишње скривање потрајало још само шест месеци, када је истицао рок за почетак нових процеса, Караџић би са разлогом могао рећи да је однео историјску “победу над Хашким трибуналом”. Не мислим, наравно, да је овај његов неуспех нешто најгоре и најважније што нам се десило. Али апсолутно сам сигуран да би апсолутна већина Срба, без обзира на своју политичку припадност, онај други исход дочекала са радошћу и симпатијом. Баш као што сам сигуран у то да апсолутна већина сада осећа макар благу фрустрацију, стид и срамоту. Караџић већ одавно више није политички фактор у Републици Српској, а камоли у Србији. Али је његово (и Младићево) деценијско играње жмурке са Трибуналом исто тако већ одавно прерасло реал-политичке оквире и задобило симболички смисао и митске димензије. И управо је рушење тог мита било пр(а)ви циљ не само његовог хапшења, него и специјалне медијске операције којом је ово хапшење праћено.

Неки странац који би крочио у Србију у време хапшења Радована Караџића и о збивањима се информисао само из српских електронских медија тешко да би стекао макар приближну слику о ономе шта се заиста дешава. Наиме, представа коју би успео реконструисати била би отприлике следећа: “Радован Караџић је, по свој прилици, неки опасан зликовац и масовни убица, који се, вешто прерушен, годинама крио од руке правде, која га је напослетку стигла, што је довело до свеопштег и разумљивог одушевљења у земљи и региону у којем су злочини почињени”.

Наравно да овај опис подсећа на лошу карикатуру, али је, нажалост, управо то наша (медијска) стварност која, опет, веома слабо кореспондира са нашом политичком реалношћу, а још мање личи на оно што грађани Србије заиста мисле и осећају ових дана – а и шире. Наиме, од тренутка када је објављено да је Караџић ухапшен српско јавно мњење је било изложено бесомучној, и дословно даноноћној акцији медијског спиновања у којој су се, као и много пута у историји, преклопили интереси страних завојевача и домаћих властодржаца. Наиме, није сасвим јасно зашто су се нове српске власти уопште упуштале у акцију хапшења Караџића којег, као што је сама Наташа Кандић признала, у суштини од нас нико није превише ни очекивао, ни тражио. Али када су га већ ухапсили, било им је апсолутно у заједничком интересу да исконтролишу могуће негативне

последнице, и да од свега направе фарсу, или барем оперету.

Странци су желели да сруше још један – небитно да ли аутентични или лажни – српски национални мит, а домаћи да колико-толико сачувају, ако не баш образ, а оно макар живот, рејтинг и власт. И зато у свим тим бесконачним сатима “специјалног програма” није било простора за било какву озбиљнију причу о двоструким аршинима и селективности Хашког трибунала, срамним ослобађањима Насера Орића и Рамуша Харадинаја, или политичкој позадини оптужница против Караџића, Милошевића и осталих. Или, на пример, о менталитету, моралу и психичком стању нације која је, и када се то од ње тражи и када се не тражи, тако склона да својим – ух, хајде да се не лажемо – непријатељима изручи практично све своје политичке лидере и војсковође.

Као што се и могло предвидети, предњачили су амерички медији – с тим што је Фокс ипак био макар за нијансу објективнији од Си-Ен-Ена и Б92. Само корак иза америчких, биле су домаће “тајкунске” телевизије, док је жалосни “јавни сервис” демонстрирао квазиобјективан приступ више примерен глобалном политичком догађају који се одиграва у Зимбабвеу, или, у најбољем случају, Румунији.

Чега се све нисмо могли нагледати у протеклих 48 сати и ко све није продефиловао екранима наших и светских медија. Од “незаинтересованих” посматрача попут америчког и британског амбасадора у УН, који се у Савету безбедности највише истичу у подршци и промоцији косовске независности, преко “објективних аналитичара” типа Ричарда Холбрука и генерала Веслија Кларка, до познате експерткиње за глобално ТВ спиновање Кристијан Аманпур, у чији “професионализам” и новинарску објективност, било да је реч о Босни, Ираку, или Косову, смо мноштво пута имали прилике да се уверимо током претходне деценије. Дефиловали су многобројни европски званичници, портпароли Трибунала и тужилаштва и, разуме се, мноштво њихових локалних клонова и инкарнација. О сценама дивље радости на улицама Сарајева, злурадним коментарима западних медија, као и изјавама бошњачких и хрватских политичара – да и не говоримо.

А у првим ТВ-анкетама – да не буде забуне, говоримо о, барем номинално, “српским” медијима – однос оних који се противе и оних који подржавају Караџићево хапшење био је отприлике идентичан скору који последњих година постижу Црвена звезда и наша фудбалска репрезентација у важним међународним утакмицама (0:4, 0:5, 1:6, 0:6). Разуме се да телевизијске анкете служе више као илустрација вести и да од њих не треба очекивати неку апсолутну тачност. Али ипак је права мистерија како ли су то ревносни новинари (или уредници?) успели да постигну ову “фудбалску” пропорцију, с обзиром на чињеницу да је, према дословно свим резултатима свих агенција које су се

тима бавиле, однос присталица и противника Хага и хашких изручења – најмање – 2:1 у корист ових последњих.

Заправо, Расим Гајић је био први који је на нашим телевизијама (уторак вече, РТС) јавно рекао да “половина, а вероватно и знатно више од половине” грађана Србије није срећно због Караџићевог хапшења. (И уз пут се пожалио на понашање неких представника међународне заједнице који у дану када ми хапсимо Караџића изјављују нешто у стилу – “ОК, све је то лепо, али ништа без Младића”.) Али та “најмање половина” Србаља није имала шта да види и чује у ноћи и дану када смо хапсили Караџића. Но то, заправо, није никаква половина него најмање две трећине, с обзиром да подршка изручењу грађана Хашком трибуналу никада није прешла тридесетак процената док се противљење постојано креће од 52 до 63 одсто. Међу симпатизерима свих већих странака једино гласачи ЛДП-а пружају натполовичну подршку изручењима српских грађана, док су демократе о том питању прилично подељене, а гласачи радикала, народњака и – нарочито – СПС-а изразито и скоро апсолутно против. Па коме су онда били намењени сви ови “отворени студији” и ови “специјални програми” и шта им је био циљ?

Дуго се веровало да је негативан став Срба према Трибуналу само “последница Милошевићеве пропаганде”, као и Коштуничиног почетног оклевања да се изјасни о “неопходности испуњавања наших међународних обавеза”. Но, од времена Милошевићеве власти деле нас већ два пуна изборна циклуса (још мало па ће и читава деценија), а Коштуничин утицај на српске медије и јавно мњење бајка је у коју ваљда не верују чак ни они (ЛДП и Биљана Ковачевић Вучо) који су је измислили.

Срби Хашки трибунал већински не подносе, сматрају га исполитизованим и неправедним, продуженом руком САД и вазда подигнутом батином над Србијом и српским националним интересима. (Уз нешто блаже формулације, ово мишљење није далеко ни од става неких озбиљних правних стручњака.) И то, као што рекох, углавном нема никакве везе са политичким опредељењима и симпатијама већ са чињеницама и праксом Хашког трибунала.

Интересантно је да теза како је Коштуница све време знао где се крију Караџић и Младић, али није хтео да их изручи, представља вероватно једину ствар око које постоји пуна сагласност између најљућих Коштуничиних противника и присталица – с тим да га, наравно, једни због тога осуђују, а други хвале. А при том је сасвим могуће да ни једни ни други, заправо, нису у праву. Но, било како било, ако бисмо покушали да укратко дефинишемо ово што се дешавало и што смо гледали у претходна два дана, намећу нам се само две формулације – политичка капитулација и медијска окупација. И/или обрнута.

Хашки гајтан и медијска брука

Пише: Ђорђе Вукадиновић
недеља, 27 јул 2008 13:21

Уосталом, на крају му/нам изађе на исто. Стид и отпор ће ваљда доћи касније.